

Hiilineutraaliuden määritelmä kunnille ja maakunnille

Laura Saikku, Jyri Seppälä, Santtu Karhinen, Teemu Ulvi,
Suomen Ympäristökeskus
20.5.2025

Suomen ympäristökeskus
Finlands miljöcentral
Finnish Environment Institute

Johdanto

- Kuntien ja maakuntien toimilla suuri merkitys Suomen kansallisten ilmastotavoitteiden saavuttamisessa.
- Yhtenäinen hiilineutraaliusmääritelmä kunnille ja maakunnille on viestinnällisesti tärkeää, jotta kaikki ymmärtäisivät tavoitetilan samalla tavalla ja voisivat suunnitella toimiaan johdonmukaisesti.
- HINKU-verkosto on nimeltään ”Kohti hiilineutraalia kuntaa” ilman hiilineutraaliuden tarkempaa määrittelyä. Verkostoa perustettaessa toiminnan lähtökohdaksi on otettu päästövähennykset (-80% 2007-2030).
- Koska Suomi pyrkii hiilineutraaliksi 2035, monille kunnille on ollut tarvetta pyrkiä hiilineutraaliksi - kunniahimoisempi tavoite kuin HINKU-tavoite.
- Useimmassa tapauksessa kuntatasolla määrittelyä ei olla kuitenkaan tehty täsmällisesti

Kuntien hiilineutraaliuden määrittäminen

- Suomen ympäristökeskuksessa haluttu tuottaa kehikko, joka voi auttaa kuntia ja alueita hiilineutraaliustavoitteiden asettamisessa ja jota voidaan hyödyntää kunnissa muun muassa viestinnällisesti
- Hiilineutraaliustavoitteen asettaminen perustuu kuitenkin vapaaehtoisuuteen
- Kunnassa voi olla joku muukin hiilineutraaliuden määritelmä, jos sellaiselle on kunnan näkökulmasta paremmat perustelut.
- Lisäksi kunnat voivat seurata esimerkiksi kulutusperusteisia päästöjä, mutta ei tuoda osaksi tätä määritelmää

Ilmastolain kansalliset tavoitteet

- Uusi ilmastolaki (423/2022) tuli voimaan heinäkuussa 2022
- Hiilineutraalius viimeistään vuonna 2035. Suomessa syntyvien päästöt ja nielut tasapainossa
 - Nieluiksi lasketaan sekä LULUCF-sektorin nielut että teknologiset nielut, jolloin ilmakehän hiilidioksidia otetaan talteen ja varastoidaan pysyvästi pois luonnon hiilenkierrosta.
 - Päästöksi luetaan sekä fossiiliset ja prosessiperäiset päästöt sekä maankäyttösektorin päästöt.
- Taakanjako- ja päästökauppasektorin fossiilisille ja prosessiperäisille päästöille tavoitteet
 - vähintään 60 % päästövähennys vuoteen 2030 mennessä
 - 80 % vuoteen 2040 mennessä, ja
 - 90 % (pyrkien 95 %:iin) vuoteen 2050 mennessä verrattuna vuoden 1990 päästöihin.
- Maankäyttösektorille ei määritely erikseen määrällisiä tavoitteita
- Vuosien 2030 ja 2040 päästövähennystavoitteiden *voidaan johtaa* vuoden 2035 hiilineutraaliustilanteen fossiilisten ja prosessiperäisten päästövähennys, joka olisi 70 % verrattuna vuoden 1990 päästöihin.
- Tämän hetken arvioiden perusteella nielut jäävät tasolle, joka vaatii vielä selvästi suuremman päästövähennyksen kuin 70 % päästöjen ja nielujen tasapainotilan saavuttamiseksi vuonna 2035.

Kuntien ja maakuntien tavoitteet linjassa kansallisten tavoitteiden kanssa

- Ilmastolaista nyt jo kumotun kuntien ilmastosuunnitelmavelvoitteen (14a §, voimassa 1.3.2023-30.12.2024) mukaisesti kunnan oli otettava huomioon kansalliset ilmastotavoitteet asettaessaan omaa päästövähennystavoitettaan.
- Perusteltua esittää kunnan ja maakunnan hiilineutraaliusväittämän lähtökohdaksi, että sen tulee olla linjassa kansallisten hiilineutraaliustavoitteen kanssa.
- Käytännössä EU-velvoitteemme 2030 kirittävät päästövähennysten osalta kansalliseen tavoitteeseemme, maankäyttösektorin osalta tarvitsemme todennäköisesti kansallisia lisäisiä toimia (2030 jälkeinen EU-velvoitteemme nyt vielä auki).

Kunnan tai maakunnan hiilineutraaliusmääritelmä

- Kunnan tai maakunnan hiilineutraalius = tila, jossa alueen aiheuttamat kasvihuonekaasupäästöt ja poistumat (hiilinielut) ovat tasapainossa.
- Alueen *kaikki* vuosittaiset käyttöperäiset päästöt eivät ylitä alueen vuosittaisia omien hiilinielujen hiilen sidonnan ja alueen kasvihuonekaasupäästöjen hyvittämiseen käytettävien alueen ulkopuolelta hankittujen päästövähennysyksiköiden yhteismäärää
- Ollakseen linjassa kansallisten päästötavoitteiden kanssa kuntien ja maakuntien tasolla hiilineutraaliuden saavuttamiseksi, kuntien ja maakuntien tulisi nettonollapäästöjen lisäksi saavuttaa myös riittävän suuria fossiilisten ja prosessiperäisten päästöjen vähennyksiä.

Määritelmän kriteerit

- 1) Nettopäästöt nolla: Alueen vuotuiset käyttöperäiset kasvihuonekaasupäästöt $\leq$ alueen vuotuiset maankäyttösektorin kasvihuonekaasut (nielu/päästö) + hyvitykset.
- 2) Merkittävä päästövähennys: Alueen käyttöperäiset päästöt ovat vähintään 70 % alle vuoden 1990 tason ilmastolaista johdetun päästövähennysvaatimuksen mukaisesti.

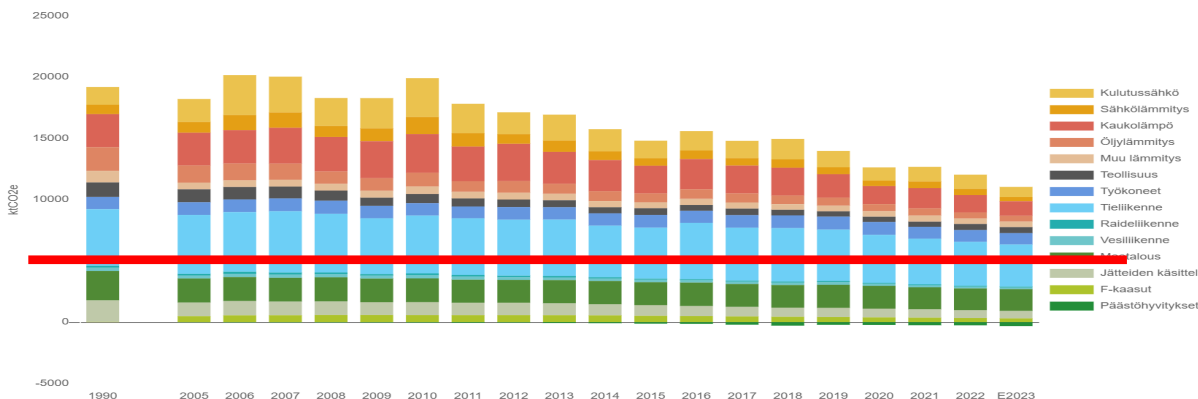
Hinku-kuntien tavoite

- Hinku-verkostossa ei ole määritelty aiemmin hiilineutraaliutta. Lähtökohtana on vähennykset päästöissä.
- Hinku-tavoitteessa alueen käyttöperäiset Hinku-laskentasääntöjen mukaiset päästöt (ml. päästöhyvitykset) ovat vähentyneet 80% vuosina 2007-2030
- 80% päästövähennyksen saavuttamiseen voidaan käyttää hyvityksiä
- Hinku-tavoitteeseen ei sisälly nettonollapäästötavoitetta, ts. loppujen 20% päästöjen vähentämistä
- Hinku-tavoitetta ei ole tarkoitus muuttaa tai poistaa, tavoite on sovittu vuonna 2008, ja siihen on sitouduttu kunnissa valtuustojen päätöksillä
- **Palautteen perusteella ehdotetaan, että Hinku-kunnat voisivat saavuttaa hiilineutraaliuden samoilla kriteereillä kuin kaikki muutkin kunnat. Hinku-tavoitteen toteutumista seurattaisiin hiilineutraaliustavoitteesta erillään.**
- Kunta voi halutessaan viestiä hiilineutraaliustavoitteen saavuttamisesta vasta hinku-tavoitteenkin toteutumisen jälkeen.

Hinku-laskennan mukaiset (ml. hyvitykset) käyttöperusteiset päästöt

- Tavoite -80% 2007-2030
- Kehitys 2007-2023: -46%
- Hinku-tavoitteessa Hinku-päästöjä jää jäljelle vuonna 2030 4000kt CO₂.
- Päästöjä vähennettävä vielä 63% vuoden 2023 päästöihin nähden

HINKU-KUNNAT

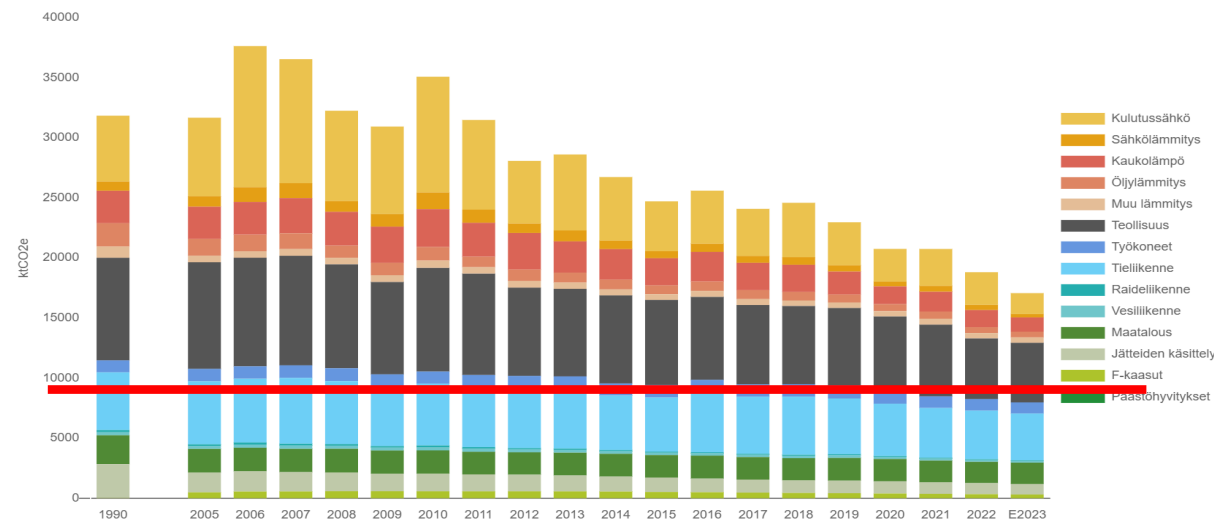

E2023 on vuoden 2023 kasvihuonekaasupäästöjen ennakkotieto, jonka laskentaperiaatteet noudattelevat ALas-järjestelmän yleisiä käytäntöjä. Käytettävissä olevien aineistojen vuoksi laskentatavat eivät kuitenkaan ole täysin yhteneväiset lopullisen laskennan kanssa. Tämän vuoksi lopulliset keväällä 2025 julkaistavat tulokset voivat muuttua ennakkotiedon luvuista.

Kaikki käyttöperusteiset päästöt

- Tavoite: -70% vuoden 1990 päästöistä
- Kehitys 1990-2023: -46%
- Päästöjä jäljellä tavoitevuonna 9600kt CO₂
- Päästöjä vähennettävä vielä 44% vuoden 2023 päästöihin nähden

HINKU-KUNNAT

E2023 on vuoden 2023 kasvihuonekaasupäästöjen ennakkotieto, jonka laskentaperiaatteet noudattelevat ALas-järjestelmän yleisiä käytäntöjä. Käytettävissä olevien aineistojen vuoksi laskentatavat eivät kuitenkaan ole täysin yhteneväiset lopullisen laskennan kanssa. Tämän vuoksi lopulliset keväällä 2025 julkaistavat tulokset voivat muuttua ennakkotiedon luvuista.

Maankäyttösektorin hiilitaseen laskeminen

- Tarve kuntakohtaiselle tiedolle
- Sykellä ei tällä hetkellä ole tarjota kuntakohtaista laskentaa maankäyttösektorin päästöistä
- Vaikka kattava kuntakohtainen vuosittain päivittyvä tieto maankäyttösektorilta puuttuu, niin on silti haluttu tuoda määritelmä, joka voi auttaa hiilineutraaliustavoitteen asettamisessa.
- Maankäyttösektorin rajausten osalta tukeudutaan kansallisen kasvihuonekaasuinventaarin rajauksiin (ml. maaperäpäästöt)
- Tavoitteen asettaminen on kuitenkin vapaaehtoista ja kuntien itsensä määriteltävissä.

Päästövähennysyksiköiden käyttö hiilineutraaliuden saavuttamisessa

- Alueen päästövähennysten ja nielujen vahvistamisen jälkeen jäljelle jäävät kasvihuonekaasupäästöt hyvitetään toteuttamalla päästövähennyksiä tai hiilinieluja lisääviä toimia oman alueen ulkopuolella
- Tämä ”kompensaationa” pidettävä toimi on hiilineutraaliuden tavoittelun hierarkiassa viimeisin keino.
- Hiilineutraaliusväittämään käytettävän päästövähennysyksikön on oltava lisäinen, todennettavissa, pysyvä ja ainutkertainen
- Ilmastotukiväittämiin perustuvat päästövähennysyksiköt voidaan laskea mukaan – kunhan edellä esitetyt kriteerit täyttyvät (vain yksi kunta laskee päästövähennyksen tai nielun vahvistuksen hyväkseen).

Lopuksi

- Kunnat erilaisia - Hinku-tavoitteen tai hiilineutraaliustavoitteen saavuttamisen kunnianhimo vaihtelee. Esimerkiksi maatalousvaltaisilla kunnilla Hinku-tavoitteen saavuttaminen voi olla hankalaa.
- Absoluuttiset päästövähennykset yksi tapa allokoida kansalliset päästövähennykset kunnille ja se valittu tässä selkeyden vuoksi.
- Tärkeintä ilmastotoimien toteuttaminen kaikilla sektoreilla
- Oman ilmastotyön etenemisen askeleista tärkeä viestiä matkan varrella

Jatkoaskeleet

- Kiitos kaikille kommenteista!
- Kommentteja pyritään ottamaan soveltuvin osin huomioon paperin seuraavassa versiossa
- Nykyisillä resursseilla ei määritelmäpaperia voida kuitenkaan kirjoittaa laajemmaksi oppaaksi
- Uusi kommenttikierros paperista alkusyksystä
- Valmis esitys Hinku-johtoryhmään loppusyksystä 2025